

# Skantzen Tidningen

Nr 9, mars 2005



*Handwritten signature*  
-99

[www.svedviberg.se](http://www.svedviberg.se)

# SkantzenTidningen

Medlemstidning för  
Svedvi –Berg hembygdsförening.

Nr 9, mars 2005.

REDAKTION:

**David Lunde**, Antracitvägen 12  
734 37 Hallstahammar. Tel. 0220-127 87

E-post: david.lunde@swipnet.se

**Inger Eriksson**, Föreningsgatan 2A  
734 35 Hallstahammar. Tel. 0220-161 02

**Vakant**

STYRELSE:

**Se Verksamhetsberättelsen.**

Svedvi-Berg Hembygdsförening  
Kanalmuseet Skantzen  
734 40 HALLSTAHAMMAR  
Tel. 0220-174 09 Fax. 0220-148 35  
E-post:  
kanalmuseet@swipnet.se  
info@svedviberg.se

## ORD FRÅN ORDFÖRANDE

TILL ALLA MEDLEMMAR ett riktigt stort **TACK** för året som gått. Visst har det varit händelserikt och omtumlande men även lärorikt. Föreningen har verkligen inte stannat av i sitt arbete att föra ut kultur till alla utan tvärt om lagt på ett kol extra. Men då vi ökar verksamheten så fordras det fler som jobbar, därför föreslog jag styrelsen att vi skulle göra en medlemsinventering (fick tipset av "Jäders bruks vänner"). Jag vädjar om att ni vill ställa upp och fylla i bladet som medföljer tidningen och lämna in det till oss så vi kan bilda kommittéer. Ser vi till det här årets program så är det inte mindre än förra året.

*Väl mött under 2005!*

Er ordförande

**Christina** 

## INBJUDAN

Svedvi-Berg Hembygdsförening  
kallar till årsmöte på  
Hallstahammars Bibliotek  
Onsdag den 6 april 2005 kl. 19.00

### Dagordning

*Mötet inleds med en parentation över under året bortgångna medlemmar.*

1. Mötets öppnande
2. Godkännande av dagordning
3. Godkännande av mötes behöriga sammankallande
4. Val av ordförande och sekreterare för mötet
5. Val av två justerare
6. Styrelsens verksamhetsberättelse
7. Revisionsberättelse
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsens ledamöter
9. Val av ordförande för kommande verksamhetsår samt ersättare för ordförande
10. Val av tre styrelseledamöter för två år
11. Val av tre personliga styrelsesuppleanter för två år
12. Val av två revisorer och två ersättare för dessa
13. Val av valberedning –tre ledamöter, varav en sammankallande
14. Förslag från styrelsen angående medlemsinventeringen och planerad verksamhet för 2005.
15. Beslut angående årsavgiftens storlek
16. Övriga frågor
17. Avslutning

*Kaffe och filmvisning av verksamheter som pågått under året*

**VÄLKOMMEN!**

## VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2004

ÄNNU ETT ÅR med livlig verksamhet, men ett år fyllt av oro och slitningar. Oro för vår verksamhet på Skantzen, men aldrig har vi fått så mycket uppskattning och stöd från allmänheten, medlemmar och andra, som i år. Det hela utmynnade i en marsch till fullmäktigesammanträdet på kommunkontoret 30/8. Cirka 200 personer ställde upp för att värna om hembygdsföreningens fortsatta verksamhet på Skantzen. Där överlämnades listor med 3107 underskrifter. Den aktionen hade inte dragits i gång av hembygdsföreningen utan av våra sympatisörer. En delegation från hembygdsföreningen uppvaktade även landshövdingen.

Besöksantalet vid Kanalmuseet Skantzen och Åsby Lantbruksmuseum beräknas till drygt 50.000 under året. Vid Trångfors smedja och gamla kraftstation cirka 3.000.

Kanalmuseets servering har varit öppen varje dag mellan 11:00 – 17:00 under tiden 20/5 – 15/8. Även detta år har serveringen skötts av föreningsmedlemmar under tolv sommarveckor. Vid större arrangemang går det åt cirka 40 personer.

För sommarens guidning betalade turistkontoret en summa som hembygdsföreningen fick anställa personal för. Det räckte till fyra stycken flickor, som utförde ett bra jobb efter att ha utbildats av Christina och Leif. *Tack flickor!*

Lantbruksmuseum har visats varje dag i juli, på helgerna av medlemmar i Åsbygruppen.

Statistiken visar att över 3.000 barn har fått delta i aktiviteter på Skantzen under året. Den visar också att här har varit 62 arrangemang för allmänheten med cirka 19.000 deltagare, samt guidningar, både på Skantzen och Trångfors, för mer än 4.000 personer. Av större grupper kan nämnas Södertörns Högskola, ABB, olika hembygdsföreningar och Ramkvilla Buss. Bokade konferenser och sammankomster har det blivit ett 50-tal, varav 25 stycken med mer än tio deltagare.

Av aktiviteter på området, där hembygdsföreningen endast står som värd, minns vi Hyresgästföreningen två gånger, Golden Retrieverklubben, Motorcamping Öst två dagar och HOK:s ungdomsorientering med över 300 deltagare.

Sommarens konstutställare var Åsa Pettersson / Liselott Ådjers och Helena Vallin. I samband härmed ordnades en poesiafton med Liselott Ådjers.

I gästböckerna har även i år blivit många namn och många nationaliteter, bland annat en scoutkår från England. Det kom ett kort från Skottland, till jul, där någon tackar för ett givande sommarbesök. Roligt för guiderna.

Smedjan har varit igång vid alla aktiviteter. Under våren var där två stycken kvällskurser.

Bagarstugan har varit flitigt använd. Även där var det två kvällskurser. Under sportlovet i februari fungerade den som värmestuga åt skridskoåkande barn och under höstens kulturvecka var där sagostunder för både stora och små.

Kuskstugan har använts för mindre grupper, bland annat har invandrarkvinnor lärt sig om och lagat gammaldags svensk mat där. Barn-

grupper har också lagat mat på järnspisen, gröt och annat nyttigt.

Sommaren inleddes med Valborgsfirande sista april, traditionellt med tal, sång, musik, eldar och fyrverkeri i den vackra vårvällen, med mycket folk runt sjön. Ett samarbete med Kultur & Fritid och Socialdemokratiska föreningen.

Två dagar i slutet av maj var det barnkultur-dagar på lantbruksmuseum. I år var det skolor från Kolbäck som stod på tur. Elever från Kantzowska gymnasiet hjälpte till –och så föreningsmedlemmar förstås.

Nationaldagen firades med flaggor och musik en solig söndag med extra mycket publik.

Lindboskolan gav åtta föreställningar av årets revy, föregånget av två veckors övning med 160 elever. Varje föreställning besöktes av minst 100 personer.

Under våren genomfördes två stycken kulturvandringar för allmänheten mellan Skantzen och Trångfors. De upprepades ett par kvällar på hösten, då till fackelsken. Det var ett samarbete med Länsmuseum WestmannaArvet.

Midsommar hade vi ingen riktig tur med vädergudarna, men vi fick stängen klädd och mellan skurarna kom vår trogna publik –som vanligt! Skantzö Bad & Camping, Folkets Park och Hyresgästföreningen var medarrangörer.

Midsommardagen firades gudstjänst i Björsbo och där kunde vi hissa en ny flagga som vi fick den 6 juni och inviga en ny altarduk.

Juli med ”Sommar på Skantzen”, fem onsdagskvällar med blandad underhållning, lika populärt som vanligt. Snittsiffran på besöksantalet blev 200 per kväll.

”Hembygdens Dag” i augusti; sommarens varmaste dag. Tonvikten låg i år på jubileumsfirandet, 65 år sen hembygdsföreningen grundades och 30 år på Skantzen. En jubileumsutställning fanns att titta på med mycket bilder. Sen visades Hallstahammars gamla järnvägsstation, som hembygdsföreningen har fått av Sven-Georg Lindbom och som finns i ett av rummen på kontoret. Järnvägen tog vid när kanalen slutade med frakterna. Finska och kroatiska föreningarna medverkade och Naturskyddsföreningen hade slåtter på ängen. En nybildad blåssextett från Strömsholm, ”VET TUT”, bidrog med taktfast musik.

Under sommaren gav HATS 14 föreställningar av ”Rasmus på luffen”, alla slutsålda.

En teater som passade alldeles utmärkt på området. Hembygdsföreningen bidrog med förtäringen, som bestod av tygknyten och limp-macka med falukorv och bulle.

Vid Lindboskolans kulturvecka på hösten tog vi emot barn som fick lära sig smide, baka tunnbröd, gammaldags matlagning, kanalthistoria och kanalskötsel, samt bjöd alla sjunde-klassare på kulturvandring genom vår industrihistoria.

Så var det december med "Gammaldags Jul" andra söndagen i advent. Efter ett par kalla och snöiga veckor hade hösten kommit tillbaka med duggregn och slask, ändå var det en stor skara människor som lockats till Skantzen. Som vanligt var det torghandel och tunnbrödsbak, Lucia och tomte och utdelning av Barn- och Bildningsnämndens kulturstipendium, som i år gick ett till Helen Starborg, traktens egen sångfågel. Kurt och Rune Larsson från Kolbäck fick dela på det andra för arbetet med en sockenbok om Säby och Kolbäck. Ett idrottsstipendium gick till Peyman Zurifnejad, en 16-årig fotbollsgrabb.

Julöppet för barn var det sedan i sex dagar, varav en för förskolebarn. Den dagen var något alldeles extra, för då fick barnen, som tillverkat julgransprydnader, klä stora granen på gården med hjälp av brandkårens skylift. För övrigt visades alla dagar julstök och jultraditioner i de olika byggnaderna, julkrubba i kapellet och tomtar i tomtekällaren. Även där hade vi hjälp av elever från gymnasiet BF1:or och BF2:or. De hade också en dag innan varit med och julsmyskat Skantzen. Då fick de sitta ner en stund tillsammans med hembygdsföreningens damer och tillverka gammaldags julpynt. Ett 40-tal föreningsmedlemmar gick det åt för att genomföra dagarna.

En utställning hann vi med under senhösten. Den byggde på en vandringsutställning som skapats åt Ekomuseum Bergslagen av Ann-Kristin Tréard, vilken även förestod den i Hallstahammar, "Bruket, livet och bygden – igår, idag och imorgon". Genom HFAB:s försorg fick vi disponera gamla apoteket på Parkgatan. *Tack för det!* Utställningen visades under kulturveckan i oktober och sen ett par dagar i veckan fram till jul. Den blev mycket uppskattad och välbesökt. Många före detta hallstabor passade på att vända tillbaka till gamla trakter.

I kapellet har, som vanligt, varit andaktsstunder på söndagarna i juli och sångstunder vid Hembygdens Dag och julaktiviteterna. På Kristi himmelfärds morgon gökotta med IOGT-kören. Tolv dop och sex vigslar har det blivit i år. Så en ekumenisk gudstjänst i augusti i parken.

I Trångfors var det en milafton i juni och Trångforsdagen med stor publik i augusti. Gruppen arbetar vidare med stora vattenhjulet och vattenrännan. Öppet alla helger i juli, Gamla kraftstation' har haft samma visningstider. På båda ställena har det varit många besök utifrån, skolgrupper bland annat. Tyvärr har det förekommit skadegörelse även i år, men Mälarenergi har hjälpt till med reparationerna.

Åsbygruppen hade lantbruksmuseet öppet vid Fårets dag och fick många besök.

Studiecirkeln "Kvinnoliv" har fortsatt och haft ett tiotal träffar. Material till boken har lämnats för tryckning och vi hoppas att snart ha den i vår hand. Riksantikvarieämbetet har bidragit med kostnaderna. "Jobbet i livet, livet i jobbet" ska den heta.

De matglada herrarna fortsätter sin cirkel.

Avtalet med kommunen har förlängts ett år.

SkantzenTidningen har kommit ut med två nummer, tack vare David.

Vårt förhållande till medierna har i år varit synnerligen livligt, både lokal TV och radio samt pressen.

Praoelever från gymnasiet har vi haft två stycken på hösten.

Projektanställd Bengt Jonsson arbetade med arkivet till 1/4. Där hade han en del hjälp av ett par föreningsmedlemmar. Den här gruppen deltog i arkivkurser i Svanå och Uppsala.

Även i år har det varit många kurser och seminarier, så har vi representerats på Westmannaturism, WestmannaArvet, näringslivets kurser, Fornminnesföreningens årsmöte, ledningsträffar och extra möten, deltagit i Bergslagstinget på Cassels i Grängesberg och Ekomuseum Bergslagens resa till Gysinge. Två stycken har varit på seminarium på ArbetSam, Norrköping. Ordförande och andra har deltagit i ett 50-tal möten med bland annat Länsmuseum, Ekomuseum Bergslagen, skolan och kommunen.

I Björsbo går planeringsarbetet vidare. Kulturhusens Dag, ett riksomfattande arrangemang, firades där i september, med deltagande

av Läns museets byggnadsantikvarie Rolf Hammar-sköld. Mycket publik, cirka 70 stycken, tack vare att årets Bergssockensresa förlades dit den dagen.

Gåvor till museet har kommit även i år, som nämnts har vi fått överta gamla järnvägsstationen som den stod då SJ lämnade den.

Till sist ett varmt tack till våra anställda Christina Holsten och Leif Bergström, som oförtröttligt jobbat vidare och med glatt humör även genomfört detta år som sannerligen inte varit mindre aktivt. Tack också våra samarbetspartners kyrkan, kommunen och olika föreningar, men först och sist alla våra härliga medlemmar –ni vet att utan er stannar Skantzen. *Väl mött i sommar igen!*

Under året har hållits 14 stycken protokollförda styrelsesammanträden, fem stycken AU, en medarbetarträff och ett extra medlemsmöte där den på årsmötet 2003 föreslagna stadgöändringen antogs.

Medlemsantalet har varit 525 stycken. Som styrelse har fungerat:

#### **Ordinarie**

Ordförande Christina Holsten, vice ordförande Göran Vestman, kassör Birgitta Andersson, sekreterare Margaretha Juhlin, vice sekreterare Inger Eriksson, ledamöter Gunnel Ekvall och Ann Fröjdman.

#### **Suppleanter**

Gösta Lundblad, Daniel Sköld, Runa Bengtsson, Gunnel Nordkvist, Barbro Sonesson, David Lunde och Tage Fröjdman.

#### **Revisorer**

Ove Vikström, Jörgen Kvist, suppleant Elvy Bürger.

Hallstahammar i mars 2005.

**Styrelsen** 

## **NÅGRA GAMLA BRUKSHISTORIER**

BLAND DE GAMLA SMÄLTSMEDERNA var det en som hette *Wiström*, han var dalkarl och inte så lite vidskeplig. Varje skärtorsdagsnatt reste han till Blåkulla och ett år skulle han ha resällskap med ett par andra gubbar, *Johan Hammar* och *Karl Höglund*. När Wiström kom till arbetet 3:dje dag påsk frågade jag honom hur det var i Blåkulla i år. Jo, svarade han, jag hade väldigt roligt, men dom andra hade inte så trevligt för dom var så snåla så dom hade ingen skaffning med sej. Skaffningen skulle bestå av ett kvarter brännvin och 1 kg smör.

Jag frågade honom hur bar ni er åt med Höglund, han är ju sönderskrapad i hela ansiktet?

–Höglund var full på påskafton och ramlat omkull– Jo, sa Wiström, Höglund smorde kvasten så dåligt att han kom inte tillräckligt högt utan skrapa näsan i Falu kyrktorn när vi åkte upp. Många gånger när jag kom ner till Wiström i dolomitkvarnen, brukade jag fråga nå hur har det varit i natt. Jo i natt har han varit här igen, du kan se bockfoten efter honom i dolomiten. Wiström hade gjort märken med en stör.



Det fanns många originella, trevliga och duktiga gubbar som smältare *Gävert*, *eldare Hammarlund*, *Hellstedt* med flera. När Hellstedt skulle börja sitt skift kl. 8 på kvällen kom han ner redan kl. 5 e.m. Skulle han börja kl. 12 på dagen var han redan nere kl. 9 f.m. för att redan då börja köra in stenkolk så det skulle räcka hela skiftet. Hellstedt rökte fläta i sin pipa och pipan satt i munnen på honom för jämnare. Hammarlund var lugn av sig och dessutom mycket lagklok, så om gubbarna resonerade och kom ihop sig om en del saker sa alltid Hammarlund ”enligt Sveriges rikesslag är det så och så” och därmed basta.

En gång skulle Hammarlund, Gävert och Värme åka till Rismossen efter björkstänger

som skulle användas i martinen. På dessa stänger påsattes en järnhylsa i den änden av stängen då denna skulle användas för uppslagning av tapphål i ugnen. Från lantbruket hade de fått låna en gammal häst jämte vagn. Denna häst gick som han ville, när han gått en bit så stannade han utan vidare, efter en stund så fortsatte han en bit igen, detta upprepades ideligen. Då sa Hammarlund, har du inte bråttom så ha vi det inte heller, vi hinner nog hem till kvällen.

Så var det en gammal klensmed som hette **Zetterlund**, han var anställd vid bruket redan under disponent Vilhelm Larssons tid. Som klensmed smidde Zetterlund litet av varje, ibland hjälpte han även en eller annan bonde med att ståla om yxor m.m. Så en dag när Zetterlund fusksmidde som det hette, kom disponent Vilhelm Larsson in i smedjan, han frågade vad Zetterlund smidde, det är väl inte fusksmidde heller? Jo, sa Zetterlund, dä ä dä, jag måste nog fusksmida lite för jag har så dåligt betalt och så stor familj, så jag klarar mig inte annars. Då sa disponent Larsson, om Zetterlund lovar att inte fusksmida något mera så ska jag öka på 2 öre i timmen. Zetterlund tog av sig mössan och tackade. En tid därefter tittade disponenten in i smedjan, då stod Zetterlund och fusksmidde som vanligt. Lovade inte Zetterlund att sluta med att fusksmida? Jo, sa Zetterlund, dä gjorde jag, men dä är så att jag har fusksmidit i alla mina dar så jag kan inte låta bli. Då sa disponenten; Eftersom Zetterlund är ärlig och säger som det är, så fortsatt som förut. Då frågade Zetterlund; Hur går det med tvåoringen då?

Den får Zetterlund behålla sa disponenten.

En annan gång var Zetterlund upp och hälsade på sin son som bodde på tredje botten i 5:an (det var mycket tvära trappor i den byggnaden). Vid besöket blev det en eller annan kaffekask, för Zetterlund spottade inte i glaset. När han skulle gå ned ramlade han utför den sista trappan och hamnade på farstugolvet. Fallet var ju inte ljudlöst, utan en fru Holmkvist som bodde där nere rusade ut och frågade; Hur gick det Zetterlund?

-Var inte rädd, här är ingen fara, här skola dina stolta böljor sätta sig.

Zetterlund hade för det mesta något ordspråk till hands.

Zetterlund dog på Brånsta fattigstuga, som det hette, i mycket hög ålder, det fattades endast 2 månader i 100 år.

\* \* \*

När det var **val** måste alla rösta ute i kommunalhuset vid **Svedvi**. De allra äldsta fick åka i den så kallade gula vursten, som var förspänd med 1 par hästar. I den åkte 12 personer och en körkarl. Denna vurst fick användas även vid begravningar och konfirmationer. På vintern monterades vursten på medar och då döptes den om till "medvurst".

En dag i februari månad var det röstning i Svedvi. Snön var djup och vägarna smala, så det bar sig inte bättre än att när ekipaget kom ut på Valsta gårde, kom släden för nära diket så den välte så att gummor och gubbar ramlade i en hög i diket och där lågo de och kravlade på och över varandra för att komma upp, vilket inte var så lätt. Då hördes en röst av en gumma "Vet du inte levandes hut karl, ska du ligga och kravla på mej och klämma ner mej i snön? Gå av mej mä dä samma!" "Kära du, dä skulle jag göra om jag bara kunde, men släden ligger kullstjälpt över mina ben, så jag kan inte röra mej."

\* \* \*

I seklets början var det i Bergs socken en underdokter som i dagligt tal kallades **Dal-Olle**, ibland **Bergssockensgubben**. Till honom kom folk från när och fjärran och sökte bot för sina krämpor. Han hade ett eget recept på så kallad rissmörja som han tillverka de själv. I denna blandning ingick ister, dyvelsträck m.m. så någon angenäm lukt på den var det då inte. Med denna smörja smorde en del sina barn som hade engelska sjukan. Smörjningen skulle alltid ske i nedan och barnen fick inte byta skjorta eller tvätta sig under denna 14-dagarsperiod. Smörjningen skulle upprepas i 3 nedan, varefter barnet skulle vara friskt. Nu till historien om denna rissmörja.

En dag hade **Ros**, som på den tiden var smältsmed i gamla Hallsta smedja, fått tag på en burk av smörjan. Denna burk tog han med sig till smedjan för att skoja med en annan smed som hette **Grönberg**. Denna Grönberg var väldigt kräsmagad och mycket känslig för allt vad odör hette. En dag tog Ros och smetade smörjan på det spett som Grönberg skulle använda vid härden, det dröjde inte länge förrän Grönberg bleknade, började må illa, svettas och kräkas, men fortsatte ändå sitt arbete. När Grönberg fått smältan färdig gick han till kolhuset för att köra in träkol till nästa

smälta, men då hade Ros varit före och smetat smörja både på skyffelskaftet och kärrskalmarna. Då började illamåendet och uppkastningarna på nytt, men då svor Grönberg, oaktat att han var religiös, ”Jag tror att ni tänker ta dö på mej inatt med denna här smörjan”. Han hade nog sina misstankar på vännen Ros.

Arthur Hahre 

## SKOLMINNEN FRÅN BERGS SOCKEN

VÅR FÖRRE ORDFÖRANDE Olle Lindkvist har under åren gjort många intervjuer med äldre hallstabor. *Yngve Larsson* (1913 – 1994), av många kanske känd som ”Cigarr-Larsson”, var född och uppvuxen i Bergs socken och berättade bland annat om sin skoltid. Intervjun, ur vilken följande är utdraget, gjordes den 5 november 1993.

**-När det gäller din barndom därute i Bergs socken då, du fick börja din skola då i Bergs skola?**

-Ja, vi gick för skollärar Bergström.

**-Jaha, den gamla Bergström.**

-Först hade jag, men det var bara en termin, jag hade en faster som var småskollärlarinna –så henne börja’ jag för.

**-Privat, alldeles som, då?**

-Nej, men så sluta’ hon. Så jag gick en termin för henne, sen sluta’ hon, så kom det en som hette, hon var ju från Vänsta i Kolbäck hon, hon hette Greta Svenman. Henne hade jag först i småskolan och sen sista termin’ i småskolan, hon hette Britta Jonsson, hon var där längst sen, så jag hade henne också, sista termin’. Sen vart jag ju oppflyttad i storskolan, och det var ju klockar Bergström, den som var lärare där.

**-Den här klockar Bergström har man ju hört talas om då, hur var han som lärare –om du kan minnas?**

-Han var ju kommunalman och allt möjligt, han hade inte mycket reda på oss ungar inte, för han satt och skrev. Och så var han så gott som advokat, han hade ju mycket på tinget i Kolbäck också.

**-Han var nämndeman också?**

-Nej, han hade ju...

**-Alldeles som lagman då?**

-Ja, han var mycket därnere på tinget och...

**-Så egentligen hade ni bra då, barn, ni behövde inte ha någon herrans tukt och förmaning då? Fick ni lära er någonting då?**

-Nej, det var dåligt med det, jag vet jag hade en skolkamrat, han kom till Stockholm sedan, han bodde i Rallsta i Berg, hans far var lagårdskarl där, han hette Axel Johansson, och när han kom, han tog ju värvning vid flottan, och det var ju ämnen som vi då skulle ha läst som han aldrig hade läsit –så han fick börja om på nytt (skratt).

**-Ja, det var märkligt.**

-Ja. Nej, Bergstöm han var dålig att lära.

**-Men hur var han som lärare sådär, var han snäll eller...?**

-Han var väldigt snäll.

**-Så han tog det där skolläraryjobbet som bisyssla egentligen?**

-Ja, det gjorde han.

**-Det var många barn då i Bergs skola?**

-Det var det. Det enda som var fördel på den tiden var de såkallade sexveckorna. Det var han väldigt intresserad av att lära oss med deklamationer och allt möjligt.

**-Så det hade ni en fördel att ni fick lite juridik då?**

-Ja, och sen hålla kommunalstämmor, det fick vi ju göra också, vet du. Sånt där det var det enda han lärde oss (skratt).

**-Ni kanske fick vara med på någon kommunalstämma därute då, och lyssna?**

-Nej, det fick vi inte göra. Det fick vi inte.

**-Men de här kommunalstämmorna –det är det inte många som vet hur det fungera’ i egentligen.**

-Nej det är det inte, och sen... Det finns förresten nere i den där röda stugan där nere, skolbänkarna som vi hade, de står ju där.

**-På museet ja.**

-Ja, nej, i småskolan, det var långa bänkar. Det var inga lock, det hade vi först i småskolan, men sen var det med lock och håll för bläckhorn och allting, så de där har jag ju sett så de känner jag igen.

**-De har du seta’ i?**

-Jadå, det har jag.

**-Det kan man inte tro för när man sitter bredvid dig såhär, en äldre gentleman, du har ju natu’vis kommit till åren men det behöver vi inte prata om här, men hur många var ni i klassen i småskolan först?**

-Jaa, vi var nog en... Jag kommer inte ihåg hur många vi var, men nog en 40 stycken.

**-40 elever i... Då kunde det inte bli så mycket undervisning för var och en heller?**

-Nej, han hade ju, det var ju sexårig skola.

**-Kyrkan då, den var väl också väldigt involverad i skolan, det här med...?**

-Ja, de hade ju en kyrkoherde där ute som hette Hofsell, han var smålänning. Han var ju också... På varje examen var han ju med förstås, och han kom ju ibland in i skolan ändå och höll på.

**-Och ni var tvungna att gå i kyrkan också?**

-Ja.

**-Du hade ganska lång väg va, till...?**

-Nej, jag hade ju närmast.

**-Ja, just jag, det var ju Svenby, det var ju bara någon kilometer.**

-Javisst.

**-Men annars, de som bodde långt uppåt Bjørsbo och...?**

-Ja, de gick ju i Bjørsbo skola. De kom väl ner...

**-När de la' igen Bjørsbo skola?**

-Nja... De kom väl ner, de gick väl sista klasserna i Bergs kyrkskola, sjätte och sjunde, där gick de i Bergs kyrkskola, annars gick de i Bjørsbo, men sen var de ju de som bodde ända ute vid Uppsala gård, de hade ju lång... –och Tallbo och där ikring, de fick ju väldigt långt att gå.

**-De var tvungna att ha lite matsäck med sig?**

-Javisst.

**-Det fanns väl ingen skolbispisning då?**

-Nej, det fanns det inte utan man hade ju smörgås och en flaska mjölk.

**-Det hade ni allihopa med er?**

-Ja. Jag kunde ju gå hem, men det ville inte jag, jag tog med mig smörgås ändå.

**-För det hade ni en liten rast då. Det var i alla fall långa skoldagar då?**

-Ja. Det börja' väl halv nio och sen till halv fyra.

**-Och på lördagarna också, ja?**

-Ja.

**-Men du tala' om det att du inte fick lära dig så mycket, men ändå gick det väl bra i livet.**

**Vi ska väl komma in lite grann på det också.**

-Javisst.

**-Men det är ganska märkligt då att det är sådan skillnad, än idag finns det ju skillnad på lärare och så vidare.**

-Ja.

**-Men att han inte var sträng det var väl en fördel på ett sätt?**

-Javisst, och så snusa' han –jag minns så väl, då kom han, han hade ju snusa' i näsan, då sa han att "Vill du springa ner till boden och köpa för två öre snus? Två öre får du" sa han. Det var två öre till att köpa karameller för.

**-Var det, det fanns en liten affär där då, framme vid...?**

-Ja, Konsumaffär.

**-Hade Konsum börjat redan då? Det är ju nerlagt nu, men... Så det ville han ha snus då?**

-Jodå.

**-Sen sluta' du i skolan där då och fick börja jobba direkt då, på bondgården hemma?**

-Ja, jag var ju hemma sen.

**-Du som liten pojke då, ni fick väl hjälpa till på sommarlovena också natu'tvis?**

-Jovisst. Och du vet, skolläraren, han hade ju gris, och sen hade han även potatisland. Och grisen skulle ju ungarna mocka åt och göra rent åt, grisen, och sen skulle de vara med och ta opp potatis.

**-Det ingick i skoldagen det?**

-Ja, men jag behövde aldrig vara med, för min far han sa som så att "Jag har grisar själv" sa han. "Ska det mockas med någon gris" sa han, "det får min pojke göra hemma, och potatis, det kan han vara med hemma med mig och ta opp", så jag behövde aldrig vara med åt lärarn inte.

**-Utan det var andra barn som fick göra det? Så det var lite rangskillnad då, om man sa till så behövde... Men det var ju någon annan krake som fick råka' ut för det då?**

-Javisst.

**-Men du var glad att slippa det?**

-Ja, jag var glad jag slapp (skratt).

**-Var det nå' andra sysslor som ni som ungar var tvungna att göra på skolan då?**

-Ja, vi fick ju bära in ved åt klockarkärringen (skratt).

**-Inte bara till skolsalen, utan även till deras hushåll då?**

-Ja, det fick vi göra, och hon var ju ganska snål. Då fick vi lite kaffe eller saft och någon bulle. Då tog hon fram en bulle och en kaka åt (skratt)...

**-När ni kom med ved från vedbon, men det fick ni väl turas om med, eller...?**

-Jo, det fick vi göra.

**-Men det var under lektionstiden, så ni behövde inte göra det på rasterna?**

-Nej. Det fick vi göra på lektionstiden.

**-För idag är det ju mer modernt, det finns ju vaktmästare och så –för det fanns det inte då, ni fick göra alltihopa?**

-Javisst, vi fick städa i skolan med, efter sen skolan var slut.

**-Då fick ni hjälpas åt att städa skolsalen? Var inte det flickorna som fick göra det?**

-Nej, vi fick hjälpa till vi pojkar också.

**-Pojkarna också?**

-Jadå.

**-Men jag tänker på vintern, den som kom först var tvungen att elda i kaminen då?**

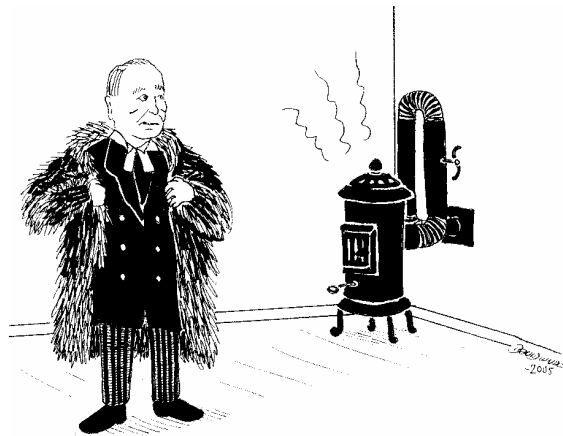
-Ja, det fick de göra.

**-Innan det vart varmt i skolsalen?**

-Javisst, och det vet jag en episod, men det var när jag gick och läste.

**-Ja?**

-Du vet, prästen han var väldigt frusen av sig, och vi fick turas då. Vi hade ovanpå skolan, det var kommunalsal de hade där, och vi fick turas att elda. Prästen var så frusen att han satt med pälsen på sig, och så vart det väl min tur att elda en gång, men då satt han väl med pälsen på sig, men sen sa jag åt grabbarna –en som bor här i Hallsta, han heter Helgeberg, och så var det en grabb som heter Arthur Andersson, en granne till mig. Sa jag åt dem "Nu är det min tur att elda" sa jag, "idag ska jag jädrar anamma elda så prästf-n tar av sig pälsen". Jag elda' så den där kamin' var alldeles illröd, prästen kom in, "Idag har Larsson varmt" sa han, sen tog han av sig pälsen (skratt).



**-Det måste ha vart rätt roligt för dig då. Så där gick ni och läste, i kommunalsalen där oppe, det var lite finare där då, där de hade kommunalstämma.**

-Ja, det var det, jodå, då fick jag av prästen pälsen i alla fall (skratt).

**-Alla fick ju gå då, och läsa för prästen, det var ingen som smet undan då, va, utan det gjorde ni hela klassen då?**

-Ja.

Avskrivet från bandinspelning i januari 2005  
av

David Lunde 

## NOTISER

VAR MED OCH BESÖK VÅR GRANNFÖRENING i öster! Vi ordnar en träff hos Dingtuna Hembygdsförening med visning av stationshuset och film. Kostnad för tåg, kaffe och visning 55:-/person. Datum ej bestämt, men en kväll i början av maj. 20 deltagare åt gången –blir vi fler ordnar vi fler träffar.

\* \* \*

DE POPULÄRA ONSDAGSKVÄLLARNA –"Sommar på Skantzen" blir i år extra många. "Musik på slottet" som i många år anordnats i Strömsholm upphör och i stället anordnar Kulturnämnden med pengar från "Musik för alla" fyra extra musikkvällar på Skantzen –två i juni och två i augusti. De fyra onsdagarna i juli anordnar som vanligt hembygdsföreningen tillsammans med Skantzö Bad & Camping.

\* \* \*

UNDER KULTURVECKORNA I OKTOBER var hembygdsföreningen med och arrangerade en utställning i apotekets gamla lokaler på Parkgatan. Grunden var en utställning från Ekomuseum Bergslagen som turnerat runt i de sju kommunerna. Den kompletterades med äldre lokala foton som ekomuseets Ann-Kristin Treård letade fram ur kommunens bildarkiv.

Dagens industriföretag på orten fick också chans att visa upp sig och sin verksamhet, liksom Trångforsgänget, vars videofilmer om arbetet med renoveringen av smedjan visades. Under resans gång bidrog många besökare med föremål och inte minst berättelser, vilket vi tackar för! Utställningen fanns kvar året ut och hölls öppen ett par dagar i veckan samt skyltsöndagen. Tyvärr kan vi inte, som flera besökare uttryckt önskemål om, visa denna utställning permanent på grund av lokalbrist, men bilderna kommer att sättas in i pärmar som skall finnas tillgängliga.

***Ett stort tack till Ann-Kristin Treård för all hjälp med detta mycket uppskattade arrangemang!***

## SOMMARPROGRAM 2005

### Kanalmuseet Skantzen

Öppet dagligen kl. 11.00-17.00 mellan 28/5 och 21/8.  
Kaffeservering

#### Program:

- **Valborgsmässoafton Lördag 30/4** Valborgsfirande 18.00-22.00
- **Kristi Himmelfärds dag Torsdag 5/5** Morgongudstjänst och gökotta vid kapellet
- **Fredag 27/5** "Ung kulturnatt" på området med film, poesi, teater och musikgrupper c:a 15.00-24.00
- **Lördag 28/5** Västerås Triathlon på området och i kanalen.
- **Måndag 6/6** Nationaldagsfirande 14.00
- **Fredag 10/6** "Lindbodraget" revy 18.00
- **Lördag 11/6** "Lindbodraget" revy 15.00 och 17.00
- **Söndag 12/6** "Lindbodraget" revy 15.00 och 17.00
- **Onsdag 15/6** Sommar på Skantzen och Musik för alla 19.00
- **Onsdag 22/6** Sommar på Skantzen och Musik för alla 19.00
- **Midsommarafton Fredag 24/6** Midsommarfirande 13.00
- **Onsdag 29/6** Sommar på Skantzen och Musik för alla 19.00
- **Onsdag 6/7** Sommar på Skantzen och Musik för alla 19.00  
Läsarsånger
- **Söndag 10/7** Andaktsstund i kapellet 16.00
- **Onsdag 13/7** Sommar på Skantzen och Musik för alla 19.00
- **Söndag 17/7** Andaktsstund i kapellet 16.00
- **Onsdag 20/7** Sommar på Skantzen och Musik för alla 19.00
- **Söndag 24/7** Andaktsstund i kapellet 16.00
- **Onsdag 27/7** Sommar på Skantzen och Musik för alla 19.00  
Hallsta Swing
- **Söndag 31/7** Andaktsstund i kapellet 16.00
- **Onsdag 3/8** Sommar på Skantzen och Musik för alla 19.00
- **Onsdag 10/8** "Allsång" med hemlig artist. Arr: Kristen Gemenskap 19.00
- **Lördag 13/8** Hembygdens dag 12.00-16.00
- **Söndag 14/8** Ekumenisk gudstjänst 11.00

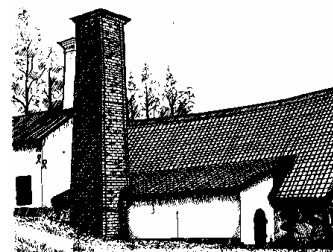


### Trångfors smedja och gamla kraftstation'

Öppet lördagar och  
söndagar i juli kl. 13.00 –  
17.00

#### Program:

- **Onsdag 8/6** Afton vid  
milan 19.00
- **Söndag 21/8**  
Trångforsdagen 13.00-  
16.00



### Åsby Lantbruks- museum

Öppet dagligen i juli kl.  
13.00-16.00

#### Program:

- **Lördag 17/9** Fårets  
dag

### Björso skola, Berg

#### Program:

- **Midsommardagen**  
**Lördag 25/6**  
Morgongudstjänst  
10.00

*Med reservation för eventuella ändringar.*

Alltid aktuell information på [www.svedviberg.se](http://www.svedviberg.se)  
eller telefon 0220-174 09.